

PISMA DIVLJEM SKITU

DAMIR ŠODAN

SADRŽAJ

LUČKE RAPSODIJE	2
Bespuća zbiljske povijesti	3
Lisabon	5
Pismo divljem Skitu	6
Slavuj iz Koturaške	7
Endokrina lirika	8
Genova per noi	10
Glas s kauča	11
Egejski obzor	12
Akteon	14
Norveško drvo	16
U svakom slučaju	17
São Paulo	18
PREKO PUTA SPINOZINE KUĆE	20
Bombay Blue	21
Aisha Kandisha	22
Koki sa Brijuna	24
La nuit noire	27

Lift za gubilište	28
Madeira	30
U Šalamunovoj pjesmi	31
Preko puta Spinozine kuće	32
Niniva	35
Tolstoj	36
U primorju	37
Vatikanske sestine	39
NA BRODU LJEPOTE	43
Na brodu ljepote	44
La vida est puñetera	46
Goli ili mrtvi	47
Derrida	49
Herr Doktor Freud	51
Izložba gmazova u Čakovcu	54
Duende	55
1978.	56
Vrata Otranta	61
Naga Jolokia	62
Samoposluživanje u Sloboštini	63

Pomorska večer	65
CRNI MERIDIJAN	66
Andaluzija	67
Durruti 1936.	68
Dijete sudbine	69
Kako je čitao Hitler	73
Kreutzerova sonata	74
Kamčatka	76
Nabokov u Opatiji 1905.	77
Sagrada Família	78
Anarhija	79
U vlaku za Cascais	80
Riba umotana u jučerašnje novine	82
Nečujem	83
O autoru	84
Impresum	85

The Old Persians used another name for the Scythians, namely Saka, which is perhaps a derivation from the Iranian verbal root sak: „to go, to roam“, i.e. „wanderer, nomad“.

Wikipedia

LUČKE RAPSODIJE

Dobro znam zašto djeca vole pijesak.

Ludwig Wittgenstein

BESPUĆA ZBILJSKE POVIJESTI

stao sam na loptu.
što sam drugo mogao?
(tek da znam da je nešto i u mojoj vlasti.)
poslije sam sjeo na bicikl
u Albertu Heijnu kupio južnoafričko crno
(čast N. Mandeli i H. Masekeli)
vratio se kući
na balkonu zauzeo štokrlu
sjetio se pokojne babe
i Tadije Bojkanova
sjajnog tenora
i njenog nesuđenog vagidaanta
(u selu K. u Dalmatinskoj Zagori
otprilike 1928., danas sasvim mrtvom)
ali i ovdašnjeg doktora
Nicolaesa Tulpa
s Rembrandtove slike
koji je prvi skalpelom
načinjao primate.
međutim, to je sad druga priča
koja traži dodatni okvir
i zato već gledam vatromet
dolje iznad luke
(na nebu praskavi planktoni...)
Talijani izgleda i ove godine prvi,
iako smo na Sjevernom moru,
ali nema veze
zemljopis je još samo stavka
u sitnom slogu provincijskog tiska
gdje lijepa Jele vezak veze
i jeleni silaze s tapiserija
da se napiju iz dlanova

smjernih trudbenika
dok ovdje *igra*
sažima svijet.
ona je omča, zalog,
harmolodija.
i ne možeš joj pobjeći.
niti u lijesu
okovanom daskama.

LISABON

njen mobitel ponovno zvrči.
u kasno ljetno popodne u Rua Garrett
s nogom preko gole noge & licem

Monice Vitti (iz Antonionijeve *L'avventure*)
dok lista *Marie Claire* & ispija svoj espresso
ona nema razloga za brigu. *A poesia está na rua*

s fasade za njenim leđima pod hrpom
poderanih postera zijeva stari plakat
iz doba Salazara; u areni nedaleko od stadiona

upravo muče (*ali ih nikada ne ubijaju*)
bikove. njihov otegnuti urlik uvlači se
na balkone, zalazi u begonije i klima uređaje,

dok s radija lagano dopire vječna Amália, jer
fado je fado je fado je fado
taj mali čekić duše

koji kucka o unutrašnje zidove lubanje
diskretno kao njene potpetice
o izlizane lučke pločnike.

& tad ponovno diže pogled da se uvjeri
da je još uvijek motrim podjednako znatiželjno
kao maloprije. nešto dalje

na slobodnom mjestu za Pessoaim stolom
njena klinka slaže Pokémone.
koje li udaljenosti pomislim

i sjetim se Friedrichove rečenice:
kad istjeruješ vraga pripazi
da ne istjeraš ono najbolje.

PISMO DIVLJEM SKITU

je pense à toi

divlji Skite koji lutaš stepom
s neprijateljskim ušima u torbi,
ali ne mogu se – *da me ubiješ* – sjetiti
gdje te ono točno spominje Herodot
reporter, kako je u ono vrijeme
znao reći naš stari profesor M. S.,
stručnjak za Stari vijek,
zakonodavca Solona
i agrarne reforme braće Grakhi,
za kojeg su brucoši zlobno iza leđa
govorkali da je bio partizanski harmonikaš
i da ima vanbračnu kćer.

jer povijest

kao žustra pipničarka

(magistra pipae)

zdušno briše svoju najbolju

i najgoru djecu i gura ih

poput dobro počišćenog

svadbenog pladnja

u ono svima znano

Opće mjesto

(locus communis)

toliko razvikano i prazno

da bi u njemu eonima mogao

sasvim legitimno dosluživati

takozvani obavezni

križni rok.

SLAVUJ IZ KOTURAŠKE

volio bi da je doperjao iz renesansnog soneta,
a ne prhnuo pred batom kakve domaće gležnjače
iz koje malo-malo pa zrakne neki ontološki mrak.
no iako mali stvor (o jačem sjevernijem rođaku,

Luscinia luscinia, Opća enciklopedija usrdno šuti)
on svejedno raspolaže snažnim i ostrim kljunom
kojim u slobodno vrijeme neumorno
(kao sjekutićima zadihanog pisaćeg stroja)

rastjeruje nadaleko moćnije i važnije ptice.
živi u Europi, kaže knjiga, češće na jugu
i svija gnijezdo na tlu, uz panj ili među lišćem

velike koprive. uglavnom selica je
i jedan od *najboljih pjevača*
- a u biti ga nemaš što vidjet.

ENDOKRINA LIRIKA

godine 1934.,
nakon što mu je umrla sponzoresa
koja je tijekom 40 godina
podupirala njegovo pisanje
i politički angažman,
star i sâm, nobelovac W. B. Yeats,
počeo je patiti od visokog tlaka
i slabog srca, do te mjere
da je u pitanje umalo došao
i njegov stvaralački zanos.

ali Yeats, taj mistik
koji je s podozrenjem gledao
na svaki neosobni vid nauke
načuo je negdje za najnoviji
postupak rejuvenacije i na užas prijatelja
pronašao u Harley Streetu, u Londonu,
nekog australskog seksologa
koji je na njemu u proljeće iste godine
izvršio tzv. Steinachov zahvat
(varijantu vazektomije, prvi put oprobane u Beču,
koja je navodno vraćala zatomljeni nagon).

operacija je po svemu sudeći uspjela,
budući se William u pismima prijateljima
ne bez ponosa povjeravao
kako mu se vratila seksualna želja
i da se zaljubio u mladu i talentiranu
pjesnikinju Margot Ruddock
kojoj je tada bilo svega 27
naspram njegovih zrelih 69.

cinični Dublinci prozvali su ga

smjesta *stari žljezdomat*.
međutim, W. B. je ponovno počeo pisati
pjesme i to je bilo važno.
jedna od tih novih pjesama
naslovljena *Nagon*
(ili *Mamuza*)
glasi:

*Misliš da je strašno u starosti bijesu
i požudi se podati, i njihovom plesu,
kad u mladosti ne bijahu pošast za mene,
a sad jedini na pjesmu me nagone.*

William je uskoro sastavio
i Oxford Book of Modern Verse
i počeo raditi na novom izdanju Sabranih pjesama
takvom silinom *kao da je potpisao*
tvrdili su očevici – *novi ugovor sa životom!*
umro je tek pet dugih godina poslije
od srčanog udara na
– *of all places* –
francuskoj rivijeri.

GENOVA PER NOI

ili neki drugi grad
gdje izgubljeni stresaju
natrunjene vlasi, gutaju tablete
i nedjeljom gledaju dizalice u luci
umećući nevidljive zareze
na prazna mjesta
koja zrače
suprotnošću
ili logičnim
razdvajanjem.

GLAS S KAUČA

doktore, zašto oca
uvijek smještam u polje?
kao da mu nije dosta
što ga stalno sanjam
na Mrkom kuku
s poljevaljkom na leđima?
ili na Prvoj vidilici
kako vrti glavom
i zabrinuto gleda
dolje na grad.
Milarepa je (kako navodi Gary Snyder)
na zapovijed više puta gradio kulu
i uvijek mu se činila drugačija.
ali naša se djetelina zamiješala
s travom i noćnim leptirima.
od četiri listića
tri su bila diskvalificirana
javila je televizija.
a gospodin bi sad najrađe
na Dan mrtvih
u Tijuanu ili Cuernavacu
da se dobro izvalja
u čudnovatom lišću
blagotvornog apsinta.

EGEJSKI OBZOR

ljetu
od bijele krede.

raznobojni čamci
izvrnuti naopako.

vlažne mreže
na konopcima.

ples igli
u hitrim dlanovima

kraljeva
ribara.

na prozoru
kutija sa cvrčcima.

i za njom
ljeskava pučina.

u kapelici
ispucala lica svetaca

iskošena kao jarboli
sred nevremena.

s vrha litice
neka crna nit

curi niz vrijes
u ždrijelo

kamenite vrleti.
Orthodoxia e Thanatos.

treba i to
razumjeti.

AKTEON

gledao sam te kradom,
boginjo,
dok si se kupala.
sunce je bilo visoko
i svjetlost je nemilice
proždirala.

nakratko si odložila luk,
a jedna strelica
bila ti je nezgodno u vodu upala
i baš kad si se sagnula da je dohvatiš,
pohota moja neku je grančicu
pokrenula
i cijelo žbunje je zadrhtalo
kao usplahirena
životinja.

otad
ja nekadašnji
ljubavnik i jelen,
uzor lovac
i zasluženi plijen,
ne vrijedim više no koža
odrana tvora
ili pasja utroba.

ne vrijedim,
ali znam
da sva moja radoznalost
i požuda
nisu bili niti izdaleka
tako golemi
kao tvoja, Artemido,

božanska taština.

u današnje vrijeme,
ja bio bih Peeping Tom,
a ti kraljica browsera
koja će me mirne duše
pretvoriti u skupocjeni
virtualni pretraživač
na radost ovdašnjih
cyber-klošara.

NORVEŠKO DRVO

odložila je bocu Chiantija,
sjela na *Izabrano djelo* Tome Akvinskoga
(izdanje Globus, Zagreb, 1981.)
i rekla:
od Hrvata mi se sviđa jedino
Frano Lasić!
dodala je, naravno, i to da ujutro radi.
nema veze, ostani, rekao sam.
napraviti ću sebi ležaj u kadi.
ali onda se rasula
staklena niska
i stan su progutale
njene perle.
po izbrijanom mjestu
jednu smo bobu dugo
(kao maloumna djeca)
micali najprije njenim
a zatim i mojim
domalim prstom.
sutra dan po običaju
nismo znali što je bilo posljednje,
a što prvo: budući djelimično
svrhoviti – djelimično šuplji.
kao komplicirani skandinavski montažni namještaj:
švedski dizajn – norveško drvo.

U SVAKOM SLUČAJU

vozeći se u posjet čovjeku
koji je u jednom danu
svojom rukom
rafalnom paljbom
od devet do pet
(koliko npr. traje radni dan
prosječnog službenika stožera Lloyds TSB-a
u londonskom Gresham Streetu)
poubijao više stotina civila,
lice za upravljačem
priča mi o svom putovanju
po Indoneziji
i kako se na Baliu zaputio sâm
u divljinu bez vodiča.
jeste li ikad držali zmiju u rukama?
anakonu, kobru, rusoglavku, tajpana, zvečarku,
vodu mokasinu ili možda španjolsku ljuticu?
tako su hladni ti gmazovi
i tako žilavi i migoljivi
kad ih jednom primite u ruku.
ali trebali biste probati
(*neistražen život nije vrijedan življenja,*
pravo veli blogger Sokrat)
u svakom slučaju.

SÃO PAULO

pola sata ga nadlijećemo.
pod nama favele i dimnjaci
bairros s mirisom *feijoade* od crnog graha
dokone rezidencijalne četvrti
s ljepoticama u *fio dental* bikinijima
betonske avenije s razularenim korporacijama
ulične bande naoružane stingerima
transeksualci poklonici duha Oxumarea
jata prašnjave djece na *bicicletama*
i obavezne naljepnice
s likom Isusa
na automobilskim branicama.

ovdje se *business*
odvija isključivo helikopterima.
svi neboderi *downtowna* imaju heliporte na krovovima,
ali ako ste stranac
za njih ste tek *novčanik na nogama!*
- čujem glas sa susjednog sjedala
i baš u tom trenu
(dok ona diže glavu s mog ramena)
spomenem se odnekud
Bajsićevog Cendrarsa:

konačno
neke tvornice
predgrađe
mali tramvaj
žice visokog napona
ulica pretrpana ljudima
u večernjoj kupovini
plinometar
ulazimo napokon u stanicu

São Paulo

osjećam se kao da sam na kolodvoru u Nici

ili kao da silazim na Charing Crossu

u Londonu

eno svih mojih prijatelja

dobar dan

- to sam ja.

PREKO PUTA SPINOZINE KUĆE

*If you don't become the ocean,
you'll be seasick every day.*

Leonard Cohen

BOMBAY BLUE

doista smo stvarniji kad smo daleko.
sad znam na što je Charles mislio
kad je hvalio blaženstvo
u kojem se objavljuje odsutnost.

odatle mi, valjda, želja da te baš sad
kad te nema, kao ženu s bombonijere,
budim lutnjom i posipam mrvama
rijetkog tanzanijskog dragulja.

u Bollywoodu je u ovom trenutku pretpostavljam
jutro i ti se prevrćeš ispod crvenog pokrivača.
tučeš o stijenke novog života u zrcalu
s četiri strane vidljiva kao *zanclus cornutus*

(*kihikihi*) pod zelenim staklom. oko tebe Indija
stisnuta u zujavu košnicu; božanstva trče
u životinje, životinje u božanstva i zemlja isparava
iznemogla od silnih hodočašća.

ali ne čini li ti se da si poput lika koji se nikako
ne može iskrasti iz prvog dijela romana.
dok kradeš kao anđeo u Starom zavjetu
taj zrak oko sebe tako neodoljivo težak
& slan.

AISHA KANDISHA*

od Tangera
do Zapadne Sahare

jača od *kifa*
žešća od *majouna*

ljepota
koja rađa užas

i očerupane piliće
u grotama

ona je mnoštvo
ona je legija

stranaca
50-ih je kažu knjige

oženila njih 35.000
a najviše ih baš u umobolnici

u Berrechidu
bijaše za nju ud...

anno domini 1953.
bila je posebno aktivna

i glasom se majki
tih jadnika javljala

Kirka je p— dim
tvrde mornari

ali
i polihistori

jer kad vidiš te nesretnike
kako bodu

rahlju zemlju
u isušenom riječnom koritu

dok se djeca na njih
nabacuju kamenjem

znaj da tu ne pomaže *fqih*
niti bilo kakva vradžbina

jer ljubav
je uvijek bol

koji dijeliš
s drugima.

* marokanski zli duh u obliku prelijepe žene, pošast za muški rod

KOKI SA BRIJUNA

kako čitamo
u domaćim tiskovinama
Titov papagaj Koki
odlična je zdravlja i raspoloženja
unatoč pojavi ptičje gripe
ali je nedavno preventivno
za posjete domaćeg i češkog premijera
sklonjen u tzv. zimsku nastambu
budući da još uvijek naveliko
psuje i kriješti
Brozovo ime.

i Flaubert je imao papigu
koja je navodno vikala
Madame Bovary, c'est moi,
pa je postala predmet književnih studija
i o njoj je davno nakon smrti pisca
napisana knjiga.

ali naš Koki je više onako
narodski „čovjek“
i neodoljivi, izgleda, kozer i šarmer.
za njega se dotjeruju novinarke
i glumice i alabasternim mu prstima
glade krestu.
a prilaze mu udivljeno stariji, djeca i regruti
(oni rijetki koji prispiju do Brijuna)
sve dok im on u lica ne istrese
ono svoje znamenito – *eto vidiš, Kočo!*

ali Koki je zaslužio
osobni *feature*
u više tjednika i tabloida

dapače i nekoliko intervjua
povodom pedesetogodišnjice
svoga lika i djela.

i kao da nikome ne smeta
što je on bez pardona
vriskao svoje
(baš kao Stasijevi mučenici)
još u *onome* režimu
i to sasvim slobodno
po vlastitoj volji i ćefu
usprkos zloglasnoj „Sto trideset trojci“
što zabrtvila je mnoga
daleko umnija usta.

pitamo se samo
što bi bilo da tako uskrsnu
i drugi fantomi iz Titove povijesti:
Ćulafić, Ranković, Đilas, Bakarić, Huska Miljković
i njegove *tri tisuće*, kraške fojbe, Kočevski Rog,
galijoti s Golog, poezija Vukajla Kukalja
i Radonje Vešovića
ili ne daj bože poslovično ljutiti
majstor Karas?

ali, ako je povijest vječno vraćanje,
kako tvrde Nietzsche i Giambattista Vico
(koji je počeo kao pjesnik 1693. poemom *Affetti di un disperato*),
tj. svojevrсни centrifugalni *circulus vitiosus*,
tada je još uvijek moguće da Koki
na koncu zasluži i Nagradu Sedam sekretara SKOJ-a
i to nakon što je već prethodno bio odlikovan
Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića
za udarnički doprinos
dadaističkom semantkonkretizmu
u nacionalno-označiteljskoj klasi.

a nije isključeno ni da drmne
kakvu kristalnu plaketu
na nekoj festivalskoj večeri
slobodnijih formi.

no ako priznanja i nagrade i izostanu
Kokiju uvijek ostaju
špiglo i kadica
redovita njega i prehrana,
plaćeni krletka i režije,
kao i sloboda nesmetanog blebetanja
(*dulce et decorum est pro patria garri!*)
i po tome će mu i dalje biti bolje
negoli većini njegovih zemljaka
koji ovih dana s razumljivom zavišću
i jalom
gledaju na javne eskapade
tog „čovika-tice“,
tog kočopernatog i neuništivog
svjedoka povijesti,

jer vrijeme je uvijek
kako to lijepo reče *Parni valjak*
– na njegovoj strani.

LA NUIT NOIRE

legao sam rano.
film je bio loš.
čtetvorica muškaraca sami
protiv cijelog grada
i udovica poštenog čovjeka
nadasve pristala
izgleda.
ali znam ja
ona bi se najrađe
kao Fedra ubila
samo da zavadi kakvog
Sina i Oca
jer u nju su uprte
sve oči provincije
koja uvijek ronda
na sudbinu i blato
i gleda isključivo
zabavni program.
a čemu se ti nadaš?
da ćeš uhvatiti jednoroga?
gospu s tri sise?

LIFT ZA GUBILIŠTE

čelična sajla
nosi ga uvis
u limenoj konzervi
stisnutog
poput haringe.

on šuti
ozbiljan i čvrst
kao Lino Ventura
dok gleda
u nakrivo izgrebana slova
J o l e. B u d a l a
koja ga slijede
u razini očiju
pri svakodnevnom uznesenju
od samoposluge
u prizemlju
do ulubljenog mjesta
na rasklimanom trosjedu.

i najednom
odnekud-niotkud
prolama se i ta pomisao
da je posljednji put kupio dugmad
za manžete
negdje davno
u prošlom stoljeću
prije onog službenog puta
za Bratislavu
naprasno odgođenog
jer su Rusi
u međuvremenu
upali u Čehoslovačku.

i od te spoznaje
srce mu
na putu u pete
triput snažno
odzvoni.
(kao onaj čekić
pri kraju Mahlerove *Šeste*
za koji je maestro htio
da zvuči moćno
poput sjekire.)

da bi tu
dizalo stalo
i on se najednom zatekao sâm
u onom
poput galaksije
zrakomračnom
prostoru:

šaht – gore
šaht – dolje

šaht – mat?
to je – dakle – to?

nema dalje.

uzalud se izgleda
i nizašta
svih onih godina borio.

zar je život bio tek šala
koju je vrag odnio?

MADEIRA

toliko toga ovisi
o crvenom bikiniju
koji se za Božić suši
oko podneva
pod balkonom
na skorenom stablu banane
u staroj gusarskoj dràzi
(Churchillovom omiljenom ljetovalištu)
gradiću Funchalu
čuvenom po bijatlonskom, trijatlonskom
ili tkoznakojetlonskom
svjetskom prvenstvu
i najljepšem
novogodišnjem vatrometu
s ove i s one strane
Atlantskog oceana.

U ŠALAMUNOVOJ PJESMI

radosni debljamo
u Šalamunovoj pjesmi,
i vjetrimo se prešavši Sutlu
kao rashodovana osmoljetka.

za to vrijeme trogloditi
mrmljaju tamo u začaranom lugu.
ne znaju oni kako treba sa suncokretima,
niti to da je Noa zapravo bio surevnjiv i mračan čovjek.

a lijepo je tu u Šalamunovoj pjesmi:
Paveseova uljanica dimi
ispod brižno uređenog krova,

kiklopi njeguju utučene pomorce
i sve trošno i bušno diše i širi se
kao korzet uz zvuke fisharmonike.

PREKO PUTA SPINOZINE KUĆE*

gledam tako
neke dame
u uličici
preko puta Spinozine kuće
i prisjećam se
kako smo prije otprilike deset ljeta
negdje u isto vrijeme
ovamo prispjeli

trbuhom za kruhom
ili udovima za plodovima
(kako tko voli)
demokratskog Zapada:

one pod okriljem
puteno-novčane razmjene,
a ja ukorak s člancima, paragrafima i alinejama
svoje ugledne Institucije.

i već na prvi pogled
biva mi jasno
da nas i nakon desetljeća
zdrobljenog u tuđini
još uvijek vežu iste stvari:

klizno radno vrijeme
nepovjerenje prema drugim strancima
i slični oblici
prostituiranja.

vidim Heloïse
kako i dalje nezainteresirano veze
i Alinu
kako užurbano vrti stanice na crvenom tranzistoru

i Amru i Jammilu
kako se prodorno smiju
gladeći ćelu nekom krupnom
crnom prijatelju

dok ja guram
svoj bicikl
(kao usudbenu popudbinu)
i mislim se kako
od Spinozina prozora
pa do zadnje kabine s crvenim svjetlima
u ovom času slobodno
cvjeta i širi se
(hirovima euklidske geometrije)
tisuću cvjetova
jednog nevidljivog
Bermudskog trokuta
slijepljenog od ljudskih latica
zaglibljenih u takozvanom
boljem životu
kao kamenje u bubrežnim tjesnacima
naših trećesvjetskih ljuštura
što smo ih kao dotrajale salbunare
dotehlili ovamo iz svojih Bjelorusija, Ukrajini, Ugandi,
Kirgizija, Ganâ, Rumunjski, Kroacija...

da bi se sad motrili nijemi
kao one jegulje
u akvarijima
po kineskim restoranima.

i sve da nas netko
izvrne naopako
ispljuska i priključi
na kozmičke poligrafe
ne bi nažalost iz nas uspio istresti

niti jednog jedinog retka
velike Baruchove *Etike*.

* Benedict (Baruch) de Spinoza (1632-1677), „panteistički monist“, živio je od 1669. u Den Haagu u ulici Stille Veerkade, gdje je 1675. dovršio svoje glasovito djelo *Ethica*, i gdje ga je iste godine posjetio Leibniz. U neposrednoj blizini njegove kuće danas je ogranak „crvene četvrti“.

NINIVA

ponešto sam ti
priznajem
i prešutio ili slagao.
ali bilo je to u Ninivi
dok sam hrskao ćerpič
zaokupljen prežvakavanjem
najsvežijih mitologija
pri čemu su mi se
one najljepše
i najbiranije
riječi
upravo lijepile
za nepce
i za vrh jezika.
tako da nisam mogao ni zinuti
- kako Bog zapovijeda.

TOLSTOJ

se, kažu, u šumi preobratio.
jednog dana u kasno proljeće
osluškivao je neke čudne zvukove
i sjetio se koliko je samo dugo
zaboravljao Boga
i njegove radosne darove.
eto, to bi joj večeras čitao
dok se ona skida
poput oprezne mačke
(i mrzeći tvoj Martini)
misli da je veličina grudi
Kraj svijeta
s kojeg svaki put odskočiš
samo zato
da bi mu se na koncu
opet spremno vratio.
ali Tolstoj je prigrlio
jednostavan život seljaka!
a ti njene uljne, alohtone,
maslinaste noge
kao da su korjenike ozdravljenja;
dva stupa soli
s kojih uporno propovijedaš
svoju do-zla-boga trulu
teologiju oslobođenja.

U PRIMORJU

u primorju
još samo komarci
ometaju — (neću reći što).

poslje rata
uz laku glazbu s radija
Otac i Sin
bez riječi
kao da su odavno mrtvi
liče zapuštenu kuhinju.

(pod kapama od novinskog papira
na rubovima umrljanim
dodirima prstiju).

dok dolje
pod tamarisima
nasmijani ljudi
traže mjesto za kupanje.

neki stranac
čita Marka Aurelija
nožem siječe rajčicu
otvara jetrenu paštetu
i nanosi
sadržaj
na kruh.

ali Otac i Sin to ne vide.

oni vide kantu s bojom
i komad jelovine
za miješanje.

istodobno

iza dvije tri planine jedan
pas u napuštenoj koksari
sanja obećane kosti.

nešto prijesno
i bijelo
poput hostije
u čemu će se ponovno roditi

ali malo kasnije.

VATIKANSKE SESTINE

I

pratio sam dugo
u stopu neke fratriće
do one krčme gdje služe *pasta fagioli*
s čvrstim uvjerenjem
da samo oni skrušeni i dobro skruhani,
koji redovito poste, znaju gdje su najbolji bokuni,

II

a prizivajuć usput iz nekog razloga
sve one dopola pročitane ulomke
iz P. P. Pasolinija, Unamuna, Chestertona,
Papinija, Hansa Kunga i San Juana de la Cruza,
da bi već nakon niti pet minuta obavijeni
nekim crnovinskim drvenastim tmastim dimom

III

unisono kao sred koncelebrirane mise
sva sedmorica (šest božjih ljudi plus
putnik-namjernik Hrvat s putovnicom
pod lijevom grudi košulje od 15.000 lira)
pred vonjem masnog mrsa
veličanstveno rasklopili kosire

IV

k'o da će nas taj čas

odnekud stići hostija od božje mane,
u tom opakom vremenu milenijskom
gdje eshatologija se nonšalantno ispija
na slamku kao tropska Caipirinha
ili ona crna cola sred bejrutske šute...

V

potom prošetah, pa uđoh u Sv. Petra
bogomolju i povikah (u sebi) naglas:
gle koliko mrtvog Versacea na hrpi!
kao da smo božemiprosti na Floridi
na Ocean Driveu, a ne u srcu
grimizne dogme.

VI

i tu vodene zmije cijuknuše
negdje gore visoko
na Jakovljevim anđeoskim ljestvama
među sefirotima i fluorescentnim ribama,
i ja spoznah da inovjerac bez službene crkve
upravo najviše žudi Boga

VII

jer duh je njegov obrezan
i diše nasušno kao šuplja zračnica
u beduinskom laboru punom svete vode;
i tu zavapih tako snažno
da su mi iz očiju suknule crvene suze
izrepane kao Guccijeve mini-suknje

VIII

i sva bižuterija Angelettija,
Massonija, Bvlgarija i Battistonija
namah zašuškala u ušima,
ter pomislih zgranut
pa nije valjda da je samo za nedjela bila mišljena
i ona davno ukradena vatra

IX

kad već u golotinji smo čistoj začeti
poput nijeme braće što se drže za staklene ruke:
ortodoksija, transcendencija, pravovjerje
i nisu toliko loši uzimaš li ih
poput antibiotka
dvaput dnevno, napomenula mi je poslije

X

jedna do-zla-vraga lijepa
agentica Opus Dei
dok sam je sred purpurne oblačnice
u Via Condotti
potezao za bretele na crnoj trici,
ali ja sam tad već bio obasjan saznanjem

XI

da će mi Bog ipak
kad-tad

oprostiti
budući da u meni i nije
drugog zla
doli onog pučkoškolskog

XII

što u mislima tek
perolake pjesmice sklada
dok silazim polako gospojo
stubama
tvojega
grada.

NA BRODU LJPOTE

*Od Sodome do Gomore
vozi se tramvajem.*

Marcin Świetlicki

NA BRODU LJEPOTE

zlikovac se zadovoljno smije
i maše nehajno s palube kroz pjenu
tranzicijske sapunice, jer on je

čovjek koji zna što hoće, ima
konzultantsku tvrtku, pogon za proizvodnju
umjetnih glista, Ferrari 575 M Maranello

i osmijeh rezak i čist kao zvuk
motorke (Remington 076728K 1.5 hp 12")
od kojeg manekenkama lica mrznu

i međunožja bride tako da ih gospođa
Suzy vlasnica casting agencije mora držati
na oku kao Rebeka u Bibliji

one deve jer inače bi nahrupile
poput Menada i rastrgle tog uglednog
nijemog lijepog sredovječnog poslovnog

Orfeja koji upravo ustaje iz ležaljke
da provjeri da more oko broda
nisu preko noći opkolile meduze

a onda se izvija mladolik i preplanuo
i skače u kupaćim *tan thru* gaćama
Ermenegilda Zegne u svoje teritorijalne vode

takvom lakoćom kao da ulazi
u vlastiti La Scala jacuzzi, taj uspješni
entrepreneur (čija kći upravo ljetuje

u bungalowu u La Pointe aux Canonniers
na Mauritiusu sa sinom glasovitog ginekologa
koji je zbog optužbe za krađu jajnih stanica

svojih pacijentica sada u bijegu...)
taj poduzetni poskok u modrini čijeg oka
lako spoznaješ da je Lukrecije imao pravo

kad je kazao da pobožnost
na sve gleda vedrom dušom,
i da se angažiranu poeziju

više ne isplati pisati jer je od nje učinkovitiji
Glassex Multiuso kupljen u Mercatoneu,
koji besprijeckorno uklanja mrlje

sa savjesti koju će kad kucne čas
misice do neslućenih oblina napuhati
i on će kao Cesarićev oblak

ni od kog iz dubine gledan
uznijeti se sav blažen u nebo
tri ... dva ... jedan!

LA VIDA ES PUÑETERA

pokupila sam poslije
onog bivšeg boksera
koji mi je postavljao brodske podove.
mislila sam: evo konačno nekoga
tko ne zna ništa o Cioranu,
južnoameričkom magičnom realizmu
i ne gleda *Seks i grad*.
ali trljao je kurac kokainom!
takvo nešto nisam nikad vidjela.
razvalio mi je fotelju
i strgao sve konopce sa sušila,
međutim svejedno nisam svršila.
i nakon najluđe ... seanse
nekako sam tužna i prazna
kao ispuhana zračnica.
i neutješna
kao da sam taj čas stigla
s dječjeg sprovoda.
padaju mi na pamet
sva ona opominjuća mjesta
iz Poslanice Rimljanima
i pjevane mise malih anđela
u opravama bijelim kao prah
na nosu mog ljubavnika.
Bože moj, hoćemo li se ikad izvući?
kvragu i ta Amerika!

GOLI ILI MRTVI

saznajemo kako je Norman Mailer
jednom zgodom
na nekom bohemskom domjenku
gdje su svi bili goli
jedini odbio skinuti gaće.
šetao je tako ni gol ni odjeven
među obnaženim umjetničkim svijetom
s cigaretom i pićem
u rukama.
stidljivi Jewish boy
koji je uspio u 24-oj
nije se izgleda dobro snalazio
među golim tjelesima.
nekoliko godina potom
Norman je nasrnuo nožem
na vlastitu ženu
ali je nesretnica povukla prijavu.
poslije je opet zagovarao nasilje
kao *oblik psihičkog rasterećenja*
i tvrdio Dicku Cavettu
kako mu je želja
da se *maksimalno približi*
iskustvu ubojice.
uslijedile su Pulitzerova
i mnogobrojne druge nagrade,
još veća slava i još veće hrpe dolara.
dok je nož uglavnom zaboravljen.
tu i tamo, doduše, bljesnuo bi
kad bi ga se dohvatile feministkinje.
u međuvremenu rana na ženi
je zacijelila
i ona je dobila poštenu otpremninu.

a Norman je na koncu napisao i knjigu o Isusu.

književnost?

pa zašto nam konačno nitko ne kaže o čemu se zapravo radilo?

DERRIDA

je u dokumentarcu
o svome liku i djelu
zaključio da ga nakon desetljeća
„filozofiranja“
sve više intrigira seksualni život
velikih filozofa: Hegela, Heideggera i ostalih,
jer je to otprilike jedino
o čemu kod njih nikad nije čitao.

da bi zatim odmaglio
u Južnoafričku Republiku
da tamo održi dekonstrukcijsku seriju
predavanja o oprostu
i njegovom konceptu.

* * *

vani ispred kina
gledali smo poslije
dugo u tišini
kako snijeg pada
na gomilu smeća
i na nečiju odbačenu
telefonsku sekretaricu.
lagano kao Bog u vlastite oči
(reklo bi se)
gdje nebrojene duše
klize tamo-amo
u beskonačnom slalomu
kao Janica Kostelić
(zmig - zmag!)

iz tautologije u entropiju.

HERR DOKTOR FREUD

je radio mahnito
posvećujući svakodnevno
barem malo vremena
promišljanju smrti.

za objedom je tražio apsolutnu tišinu
i nazočnost cijele obitelji
za stolom.

ako bi neki od stolaca
zazjapio prazan
s čela trpeze viljuškom bi iscrtao
znak pitanja u zraku
i uputio prijekoran pogled
uvijek pokornoj Marti.

zabrinut zbog podaničke ćudi kćeri Anne,
herr doktor je i nju uputio na analizu.

poznato je i to da na duga praznična putovanja
nikad nije odlazio sa ženom
već uvijek samo s bratom.

usprkos upornom raku usne duplje
herr doktor je tamanio cigaru za cigarom
šmrćući pozamašne humke kokaina.

pritisnut tjeskobom
i strahom od ništavila
u mlađim je danima tvrdio
kako će skončati u četrdesetoj
od klijenuti srca, da bi nakon što je prevalio pedeset prvu
predosjetio da će posljednje zbogom
ipak uslijediti

tek u veljači 1918.

panično strahujući
da ne umre prije vlastitih majke i oca
ponekad bi se dovodio u stanja duboke tjeskobe
praćena neviđenom grozom
pred iščeznućem
ali i pred putovanjem
vlakom.

u doba nacističke najezde
kad ga je kći upitala
zašto se svi jednostavno ne poubijaju
i tako sami sebi skrate muke,
herr doktor je lakonski odvratio:
zato jer oni upravo to i žele!

na Jonesov, pak, upit:
da li bismo vjerovali i u anđele,
kad bismo prihvatili hipotezu
da su psihički procesi prenosivi zrakom?
herr doktor je odgovorio:
u tom slučaju vjerovali bismo
čak i u Der Liebe Gotta!

zamijetivši nesvakidašnju fizionomijsku sličnost
između jednog svog pokojnog pacijenta
i njegove još uvijek živuće sestre,
herr doktor se nakratko zanosio i idejom
o vraćanju mrtvih,
pa se stručnjaci s pravom slažu
da je njegovao u najmanju ruku
ambivalentan odnos prema vjeri.

prvi put je ostao bez svijesti
u Bremenu, 1909.
kad je u društvu Junga putovao u SAD.

nesvjestica je prema potonjem
bila izravno potaknuta njegovom
pričom o prethistorijskim truplima
iz močvara i tresetišta
koja usljed djelovanja raznih kiselina
izgube koštanu tvar, ali očuvaju
savršeno štavljenu kožu.

međutim, herr doktor je bio uvjeren
da je Jungovo *bulažnjenje o leševima*
ukazivalo na to da Carl Gustav
u biti podsvjesno priželjkuje
njegovu smrt!

smrt tog genija
kojemu je mama
duboko do u poodmaklu dob
tepala – *moj mali zlatni Sigi!*

IZLOŽBA GMAZOVA U ČAKOVCU

u Čakovcu je u lipnju mjesecu tri dana boravila „Putujuća izložba zmija, gmazova i reptila“ gospodina Dietera Harppa iz Lindbergha na sjeveru Njemačke. posjetioći takve, u nas rietke, izložbe mogli su tako vidjeti i upoznati najpoznatije svjetske zmije otrovnice, paukove i guštere. usprkos averziji ljudi prema toj vrsti životinja, većinom i zbog loše obaviještenosti, na izložbi se moglo doznati mnogo korisnih savjeta za ljubitelje prirode, u slučaju da se nađu oči u oči s npr. poskokom ili čegrtušom. ono što je sigurno je da će većina posjetitelja nakon obilaska izložbe zasigurno odsada drugačije gledati na te, bez stvarnog razloga, omrzle životinje.

DUENDE

sad mislim:
ono mora da su bili vranci
pred rastočenim vratima Alhambre.

stajali smo tamo
i slušali kako zemlja hropti
istresajući nekakav oganj iz utrobe.

morate tražiti torzo crnog faraona!
doviknuo je stari Ciganin
i nasmijao se ludo
kao neka od Macbethovih vještica.

da bi nas potom
hurlyburly
godinama kasnije
još uvijek svuda pratio
taj crni obrub
nagorene Španjolske.

s Miróovom šarenicom
u oknu onog najdubljeg
bunara nad bunarima
na dnu kojeg nam Svevišnji
neprestano driješi duše
kao da su par
dječjih vezica.

1978.

- 01.01. Boeing 747 Air Indije pao u ocean kod Bombaya, 213 mrtvih,
- 04.01. Referendum u Chileu podržao Pinochetovu vlast,
- 06.01. Sveta ugarska kruna iz SAD-a vraćena u Mađarsku,
- 07.01. rođen Emilio Palma na Antarktiku, najjužnije rođeni čovjek u povijesti,
- 10.01. ubijen Pedro Joaquín Chamorro Cardenal, kritičar nikaragvanskog režima, širom Nikaragve prosvjedi protiv Somozine vlade,
- 14.01. umro Kurt Gödel (r. 1906.), austrijski matematičar, tvorac „teorema nepotpunosti“,
- 19.01. William H. Webster postao direktor FBI-ja,
- 23.01. Švedska prva zabranila aerosol sprejeve zbog uništavanja ozonskog omotača,
- 24.01. iznad Kanade izgorio sovjetski satelit Cosmos 954,
- 24.01. Rose Dugdale i Eddie Gallagher, prvi u zatvoru vjenčani osuđenici u povijesti Republike Irske,
- 28.01. uhićen Richard Chase, „Vampir iz Sacramenta“,
- 30.01. snježne oluje u SAD-u odnijele 90 života,
- 01.02. bomba eksplodirala ispred Hiltona u Sydneyu i ubila nekoliko lica,
- 01.02. Roman Polanski pobjegao u Francusku pod optužbom da je zaveo trinaestogodišnjakinju,
- 08.02. prvi radijski prijenos zasjedanja američkog Senata,
- 11.02. Boeing 737 Pacific Western Airlinesa pao kod Cranbrooka, u Britanskoj Kolumbiji, poginule 44 osobe,
- 11.02. mobilizacija u Somaliji zbog etiopskog napada,
- 11.02. NR Kina ukinula zabranu čitanja, štampanja i distribuiranja Aristotelovih, Shakespeareovih i Dickensovih djela,
- 15.02. rodezijski premijer Ian Smith i tri crna vođe dogovaraju predaju vlasti crnačkoj većini,
- 15.02. u Pensacoli na Floridi priveden serijski ubojica Ted Bundy,
- 16.02. pala deseta i posljednja žrtva „Davitelja s brda“, serijskog ubojice iz Los Angelesa,
- 16.02. u Chicagu postavljena prva kompjuterizirana javna oglasna ploča,
- 21.02. električari gradske mreže Mexico Cityja u centru grada pronašli asteški monolit, Veliku piramidu Tenochtitlana,
- 01.03. ukradeni posmrtni ostaci Charlie Chaplina u Cosier-sur-Vevey, Švicarska (pronađeni jedanaest tjedana kasnije kod Ženevskog jezera),

02.03. lansirani Soyuz 28 (Aleksij Gubarev, Vladimir Remek),

03.03. Etiopija priznala kubansku vojnu pomoć u borbi protiv somalijskih trupa u Ogadenu,

03.03. Rodezija napala Zambiju,

03.03. *The New York Post* objavio prikaz knjige Davida Rorvika, *The Cloning of Man*, jednog od prvih djela o kloniranju čovjeka,

06.03. iz vatrenog oružja ranjen i paraliziran američki nakladnik i „pornograf“ Larry Flynt u Lawrencevilleu, država Georgija,

11.03. otmica autobusa na magistrali kod Tel Aviva, palestinski teroristi skrivili smrt 35 ljudi,

14.03. operacija „Litani“, izraelske snage zaposjele Libanon,

16.03. Crvene brigade otele bivšeg talijanskog premijera Alda Mora, pet tjelohranitelja platilo glavom,

17.03. na bretanjskoj obali nasukao se naftni tanker „Amoco Cadiz“,

18.03. pakistanski premijer Zulfikar Ali Bhutto osuđen na smrt vješanjem zbog naručenog ubojstva političkog rivala,

22.03. ekvilibrist Karl Wallenda poginuo nakon pada s užeta razapetog između dva hotela u San Juanu, Portoriko,

01.04. Dick Smith iz *Dick Smith Foods*-a u sydneyjsku luku doteglio lažni ledenjak,

03.04. 50. jubilarna dodjela Academy Awards, Woody Allenov *Annie Hall* dobio Oskara za najbolji film,

07.04. Jimmy Carter odgodio proizvodnju neutronske bombe,

08.04. počeli redoviti radijski prijenosi zasjedanja britanskog parlamenta,

10.04. Volkswagen postao prvi neamerički proizvođač automobila koji je otvorio pogon na američkom tlu, u svrhu proizvodnje *Rabbita*, američke varijante *Golfa*,

14.04. demonstracije u Tbilisiju, tisuće Gruzijaca u uličnim prosvjedima demonstriraju protiv pokušaja sovjetskih vlasti da promijene ustavom zagwarantirani status gruzijskog jezika,

16.04. u Kölnu, 15.000 bivših pripadnika pokreta otpora demonstriralo protiv nacizma,

18.04. Senat SAD-a glasuje 68 prema 32 da se Panamski kanal 31. prosinca 1999. vrati pod panamsku upravu,

21.04. umrla Sandy Denny (r. 1947.), engleska folk pjevačica,

22.04. Izhar Cohen & Alphabeta iz Izraela osvojili prvo mjesto na Euroviziji pjesmom *A-Ba-Ni-Bi*,

22.04. koncertom *One Love Peace* na National Heroes stadionu u Kingstonu, Jamaica, Bob Marley izmirio dvojicu vođa sukobljenih političkih stranaka,

27.04. u vojnom puču ubijen afganistanski predsjednik, Daoud Khan,

30.04. proglašena Demokratska Republika Afganistan, pod vodstvom prokomunističkog Nur Mohammeda Tarakija,

04.05. u Parizu ubijen ljevičarski aktivist Henri Curiel, osnivač komunističkog pokreta u Egiptu,

08.05. Norveška otvorila stanicu za eksploataciju prirodnog plina na Sjevernom polarnom moru,

09.05. u prtljažniku parkiranog automobila u Rimu pronađeno tijelo Alda Mora, vođe talijanskih demokršćana,

12.05. pobunjenici u Zairu zauzeli Kolwezi, rudarski centar pokrajine Shaba; zairska Vlada moli SAD, Francusku i Belgiju da pomognu u zavođenju reda,

15.05. pobuna studenata Teheranskog sveučilišta u Tabrizu, vojska zaustavlja nered,

18.05. sovjetski disident Juri Orlov osuđen na sedam godina robije zbog raspačavanja kontrarevolucionarnog materijala,

20.05. Mavis Hutchinson, 53, prva žena koja je (u 69 dana) pretrčala Ameriku,

25.05. eksplozija prve bombe *Unabombera* (Theodore Kaczynski) na Sveučilištu Northwestern,

26.05. u Atlantic Cityju, New Jersey, Resorts International, otvoren prvi legalni casino na istoku SAD-a,

01.06. počelo Svjetsko nogometno prvenstvo u Argentini,

12.06. serijski ubojica David Berkowitz, poznatiji kao „Son of Sam“, osuđen na 25 godina zatvora,

15.06. jordanski kralj Hussein oženio 26-godišnju Lisu Halaby,

20.06. potres u Solunu, 45 mrtvih, stotine ranjenih, uništeni neki bizantski spomenici,

22.06. otkriće Harona, Plutonovog satelita,

23.06. Josip Broz Tito postao doživotni predsjednik Jugoslavije,

24.06. ubijen Ahmad al-Ghashmi, predsjednik Arapske Republike Yemen,

25.06. finale Mundijala, Argentina u produžecima pobijedila Nizozemsku 3:1,

25.06. bomba bretanjskih nacionalista oštetila Versailles,

30.06. Etiopija počela masovnu ofenzivu u Eritreji,

07.07. proglašena nezavisnost Solomonovog otočja,

11.07. više od 200 turista gine u eksploziji cisterne u Costa Dauradi, u Španjolskoj,

25.07. u Velikoj Britaniji rođena Louise Brown, prva beba „iz epruvete“,

25.07. incident u Cerro Maravilli: dvojicu portorikanskih separatista ubila policija,

03.08. otvorene Igre Commonwealtha u Edmontonu, Alberta, Kanada,

06.08. umro papa Pavao VI. u 80-oj godini,

07.08. predsjednik Jimmy Carter proglasio izvanredno stanje zbog otkrića toksičnog otpada u Love Canalu, Niagara Falls,

12.08. Ugovor o miru i prijateljstvu između Japana i NR Kine,

17.08. Double Eagle II, prvi balon (Ben Abruzzo, Maxie Anderson, Larry Newman) koji je preletio Atlantik iz Presque Islea, Maine, i sletio u Miserey kod Pariza,

19.08. požar u kinu Rex u Teheranu: 477 mrtvih,

20.08. otvorena vatra na autobus izraelske avio-kompanije El Al u Londonu,

20.08. u Abadanu, Iran, muslimanski ekstremisti podmetnuli požar u prepunom kinu, blizu 400 mrtvih,

25.08. prvi put nakon 45 godina javno izložen Turinski pokrov,

25.08. narednik američke vojske, Walter Robinson, prehodao La Manche za 11 sati i 30 minuta u „hidro-cipelema“ kućne izrade,

26.08. Ivan Pavao I. (Albino Cardinal Luciani) naslijedio Pavla VI. kao 263. papa,

05.09. Menachem Begin i Anwar Sadat počeli mirovni proces u Camp Davidu, Maryland,

07.09. u Londonu otrovnim šiljkom kišobrana usmrćen Georgi Markov, bugarski prebjeg, vjerojatno po nalogu bugarske obavještajne službe,

07.09. od predoziranja umro Keith Moon (r. 1946.) bubnjar grupe The Who,

08.09. neredi u Teheranu, iranska vojska otvorila vatru na prosvjednike, 122 mrtva, 4.000 ranjenih,

10.09. poginuo Ronnie Peterson (r. 1944.), švedski automobilistički as,

15.09. umro Willy Messerschmitt, njemački avioinženjer (r. 1898.),

16.09. general Muhammad Zia-ul-Haq službeno zasjeo na predsjedničko mjesto u Pakistanu,

17.09. potpisan Camp Davidski mirovni sporazum između Izraela i Egipta,

20.09. general Rahimuddin Khan postao guverner izvanrednog stanja u Balochistanu,

25.09. sudar Boeinga 727 (let PSA 182) i malog privatnog zrakoplova iznad San Diega, Kalifornija, poginule 144 osobe,

27.09. u Estoniji otkriven i smaknut posljednji živući pripadnik tzv. „Šumske braće“, gerilskog pokreta otpora protiv sovjetske okupacije,

28.09. nakon svega 33 dana službe umro papa Ivan Pavao I.,

01.10. Vijetnam napao Kambodžu,

01.10. Tuvalu (Ellice Islands) proglasio nezavisnost,

08.10. u Blowering Damu, Australija, Ken Warby postavio svjetski rekord u brzinskoj vožnji na vodi (317,60 mph),

09.10. umro Jacques Brel, belgijski kantautor (r. 1929.),

10.10. masivni kratki spoj na satelitu *Seasat* okončao njegovu misiju,

14.10. Daniel Arap Moi postao predsjednik Kenije,
 16.10. Karol Wojtyła postao Ivan Pavao II., 264. papa i prvi poljski Sveti otac u povijesti,
 27.10. egipatski predsjednik Anwar Sadat i izraelski premijer Menachem Begin dobili Nobelovu zbog zalaganja za mir na Bliskom istoku,
 03.11. Dominica proglasila nezavisnost odcjepljenjem od Velike Britanije,
 05.11. neredi i demonstracije u Teheranu,
 07.11. Indira Ghandi ponovno na čelu indijskog parlamenta,
 15.11. umrla Margaret Mead, američka antropologinja (r. 1901.),
 18.11. u Jonestownu, u Gvajani, Jim Jones poveo svoju sektu „Hram naroda“ u grupni suicid: 918 mrtvih,
 27.11. gradonačelnika San Francisca Georgea Mosconeja i gradskog nadstojnika Harveya Milka ubio bivši kolega Dan White,
 30.11. *The Times* prestao izlaziti na godinu dana zbog problema s radnom snagom,
 03.12. vlak The Southern Crescent ispao iz tračnica u Shipmanu, Virginija, šest mrtvih, 60 ranjenih,
 04.12. Dianne Feinstein, naslijedila Mosconeja kao prva žena gradonačelnik (San Francisco) u Kaliforniji,
 06.12. španjolski Ustav službeno restaurirao demokratsku vlast,
 10.12. umro Ed Wood, američki filmaš (r. 1924.),
 11.12. šestorica opljačkala Lufthansin kargo u Zračnoj luci Kennedy, NYC,
 11.12. dva milijuna ljudi prosvjedovalo protiv šaha u Iranu,
 15.12. pod gradonačelnikom Dennisom Kucinichem, Cleveland, Ohio, postao prvi američki grad koji je (od Velike depresije) otišao pod stečaj,
 16.12. vlak 87 iz Nanjinga za Xining sudario se s vlakom 368 iz Xi'ana za Xuzhou blizu yangzhuanške željezničke stanice u Kini, poginulo 106 lica, povrijeđeno 218,
 19.12. Indira Ghandi, bivša premijerka Indije, uhićena i pritvorena na tjedan dana zbog nepoštivanja parlamenta,
 25.12. Vijetnam pokrenuo veliku ofenzivu protiv Crvenih Kmera u Kambodži,
 27.12. španjolski Ustav prihvaćen referendumom okončao 40-godišnju vojnu diktaturu,
 31.12. u 04:10 otvorila si oči
 i ugledala Ovaj Svijet
 istodobno neobično ružan
 i lijep
 kao nos Marije Callas
 – ovisno o tome s koje strane ga gledaš.

VRATA OTRANTA

kad pomislim
na Vrata Otranta
instinktivno
zavrćem nogavice.
plaši me tolika količina vode
koja može začas prodrijeti
u naše krevete i sobe
i učiniti svaki raspored suvišnim,
stranim ili zastarjelim.
gospodin debeli kuhar
koji uzdiše na krmi
dugo očekivanog krstaša
i istresa otpatke
na bijelu brazdu
sklopio je pakt s psinama.
u džepu čuva pepeo naše priče;
sve one opuške
razmijenjene s brigom i poljupcima.
i stalno se smješka
kao da je u dosluhu
s podvodnim minama.

NAGA JOLOKIA

ti si

Naga Jolokia

najljuća chili paprika

nedavno otkrivena

u Assamu (Indija)

sa nevjerojatnih 855.000

scovilla

(mjerna jedinica za mjerenje pikantnosti chili papričica)

spram koje se

usporedbe radi

Miss Capsicum Annuum

đavolska Crvena Savina Habanero

sa pišljivih 577.000 scovilla

doimlje tek

kao najobičnija domaća

punjena paprika.

SAMOPOSLUŽIVANJE U SLOBOŠTINI*

kako da noćas ne mislim na tebe Vladimire Nazore, kad prehodah
sve ulice ovoga grada u potrazi za žaruljom od 200 watti, ali uzalud i zaludu.
zagledah se stoga u Mjesec kao alternativni izvor svjetla pa umoran
i gladan uđoh u samoposluživanje s mišlju na onu gvalju
što je vođa u odsudnom trenutku baca aveti u ždrijelo.
mora da je na sve strane svijetlilo u ono vrijeme, kad ste tako jasnim
mogli vidjeti svoj put? nemam drugog objašnjenja.
međutim tu su sad banane, mango i kiwi; ruke, noge, glave,
cijele obitelji u noćnom špeceraju; police pune muževa, kumice među avokadoima,
klinci u konzervama pelata – a ti, Gorane, što radiš tamo među dinjama!!?

vidio sam te, Vladimire, tebe usamljenog starog brontulaša bez potomstva,
kako prebireš po kotletima u zamrzivaču dok ti oči bježe među mlade, zgodne prodavače.
čuo sam kakva im sve samo glupa pitanja ne postavljaš, tipa: zna li se
tko je klao ove svinje? kakve li su sad na Dolcu cijene banana? jesi li to ti moj Anđele?
slijedio sam te kroz gomile naslagane robe, kroz tvrđave sjajnih limenki;
u vlastitoj me glavi istodobno pratio jedan od onih njihovih poslovođa u civilu.
koraćali smo tako nas dvojica između dugih redova polica, protezali noge,
zamišljali u svojoj samotničkoj mašti kako guštamo u artičokama,
tamanimo smrzle torte, jer – dug je put do blagajne (*i mi ga prelazimo šutke i u miru.*)
ali kamo ćemo, Vladimire? za sat je fajront i zatvaraju se *Konzumova* vrata.
kamo večeras pokazuje tvoja zašiljena brada?
(dodirujem ti knjigu i ovaj san o našoj avanturi,
san o samoposluživanju naizgled besmislen i suvišan.)
hoćemo li ovako svu noć, do jutra pustim ulicama?
stabla slažu pasijans, sjena pada na sjenu, svjetla se gase po stanovima
i domalo ćemo obojica biti sami i hodajući sanjati
o izgubljenoj Hrvatskoj, zemlji ljubavi.
na putu do našeg nijemog mjesta obilazit će nas
plavi automobili.

hej, draga svojto, sjedobradi, usamljeni, stari, hrabri učitelju
u kakvoj-li-si-se-tek-to-ti Hrvatskoj bio zatekao kad je Haron odbio otisnuti

svoje plovilo samo da bi ti iskočio natrag na njenu zadimljenu obalu
i tu ostao, gledajući onaj *čamac* kako nestaje na crnim vodama Lete.

* prijevod „iz kulture u kulturu“, original: A. Ginsberg, *Supermarket in California*.

POMORSKA VEČER

dragi moji, ja sma OK, nedilja pa smo imali gradele. ka sta sanm vec napisa dosta radim danas idem i u teretanu. napravio sam par slika pa cu vam poslat. nadam se da je Gripa prosla, jer vec 11 dana teglja ceka nas jos o prilike 60 dana, zavisi od vrimenta kada budemo prolazili Saud Afriku, kako sam reka nije mi za sada dosadno, vrime ide, malo sam po crnija jos je lito, sutra prolazimo grinic sa Sjevera na jug. dosta brige i odgovornosti, jebe me taj meal no-stop nesto pitaju. kavo je vrime u Splitu i Holadiji, u stavri ovo je holandsko-nigerrska kompanija. pozdravit sve, ovde je svaki dan isti pa nemam sta puno pisat.

Voli Vas

vas Jackson 8

ps pozdrav od posade brda.

izvadijasm nigerijsku osobnu.

CRNI MERIDIJAN

*Koliko puta razbijemo tanjur
kako bismo dokazali da se komadi podudaraju.*

Paul Valéry

ANDALUZIJA

u Andaluziji
u vrućini koja izoštrava osjećaj
za blud i pravdu
ideš i kašlješ.
i napet si
jer ne sluša te životinja
(ali ne znaš koja).
pokraj tebe pas
kojemu su odsjekli nogu
u nedostatku povjetarca
njuši zaostali trk.
na četrdeset u hladu
šofer nervozno pali cigaretu
i baca neugašenu šibicu kroz prozor.
mrtvaci na uzvisini
(ako je vjerovati tour operatoru)
spavaju uspravno.
uskoro ćemo i krenuti
i mislim da je to
dovoljno.

DURRUTI 1936.

huligan-heroj, vođa anarhista,
željezničarov sin, gerilac *s očima djeteta*
na licu poludivljaka, proleter-propagandist
Buenaventura Durruti ustrajavao je više od svega
na biranom izrazu i njegovoj čistoći.

kad bi on uzeo riječ, svi su razumjeli o čemu govori.
Emma Goldman kaže da je oko njega sve *vrilo kao u košnici*
i da je navodno uvijek bio dobre volje.

Durrutijeva kolona
gradila se na duhu libertarijanstva i dragovoljne žrtve.
na njegovom pogrebu koji je Barcelonu
veličanstveno zavio u crno
i crveno
u Via Layetana slilo se grandioznih 500.000 duša.

čak je i ruski konzul
bio duboko ganut
prizorom te mase dignutih pesti
koja se klela u tog anarhista
što vjerovao je da samo generali vladaju silom
i da disciplina kao mlaz prosvjetljenja
dolazi uvijek i jedino
iznutra.

DIJETE SUDBINE

draga Beyoncé,
mjesec dana
pred tragični pad WTC-a
gledao sam te gore na Istočnoj strani
kod Centralnog parka
gdje si zajedno s tadašnjim bandom
Destiny's Child
na sklepanoj pozornici
u sklopu neke reklamne kampanje
na platformi otkrivenog šlepera
senzualna do boli
i oskudno odjevena
redala pregršti
svojih tadašnjih hitova:
Bills, Bills, Bills, Bug a Boo, Bootylicious, Survivor...

nekim čudom
uspio sam se probiti
do prvih redova
da bi me tu posve nenadano
zapljusnula zlatna struja tvog pogleda;
nešto poput udarca električne vlasulje
osnažene lepetom tisuća
Teslinih golubinih generatora
s pročelja *Hotela Waldorf-Astoria*;
bio je to doživljaj
jači od najjačeg satorija,
tako da sam činio sve
da mu se oduprem
raspet kao Laokont
među vodenastim gmazovima tvojih zjenica,
u ispranim plavim *All Starkama*,

zanimemio i ukopan u asfalt
na križanju
Pedeset devete ulice i Pete avenije
nedaleko Pulitzerove fontane.

pa sam u svojem jadu
da se otrgnem toj magiji
počeo misliti na kojekakve opačine,
na balkanske ratne zločince
i žive kosture iza žica njihovih konclogora,
na slinavku i šap i otrovane glave govedâ,
na hrvatsku stranačku politiku,
na profecije i skazila Magde Logomer,
križevačke coprnjice,
na crnokošuljaše i otajstvo hrvatske Pretvorbe,
na polaznike tečajeva duhovne preobrazbe,
na stigme jednog velečasnog otočanina,
na Vileda krpe
i Gagarinove podočnjake,
na Bonobo čimpanze
koji sve „političke“ probleme razrješavaju
uzajamnom masturbacijom,
na Algol, Vražju zvijezdu koja tamni
svakih 2 dana 20 sati i 53 minute,
na božićne fotografije ujaka iz Canberre iz ranih 70-tih
gdje cijela obitelj stoji na travnjaku u kariranim košuljama
uz brižljivo probrani cvjetni aranžman
dok im se lica presijavaju i razvlače
po uglancanoj haubi najnovijeg Holdena
& sve dalje
- tom asocijativnom linijom -
do Lijanovićevih uvoznih pršuta
od čiste klokanovine
i beskućničkih *didjiridooa*
što bruje niz amsterdamske pločnike...

ali ništa nije pomagalo
jer u plamtećem bljesku tvog pogleda
kojim si me tako besprijeckorno ošinula
sagledao sam kao omamljen
dobar dio svoje budućnosti
(koja mi se i nije svidjela, onako mokra i drvena
kao netom izrezana tunjevina)
i bilo mi je jasno da sa ženom
pokraj koje sam u tom trenu stajao
neću moći zadugo ostati,
iako smo tih dana bili izuzetno nježni
i prisni jedno s drugim
i još tog istog popodneva oduševljeni ručali
u Woody Allenovom Carnegie Deliju
izdašne sendviče *Broadway Danny Rose*
i potom se u Little Italy
slučajno slikali pod nekim zahrđalim
požarnim stepenicama
iznad kojih je netko zaboravio ukloniti
blještavi natpis
Perfect Relationship.

ali ništa nije pomagalo,
jer taj tvoj pogled, Beyoncé,
govorio je: čovječe, još ćeš ti mnogu pustinju
prehodati prije nego li...

ali mi nisi dospjela reći što?
i tako sad ovdje sjedim sâm
u stranoj zemlji
u stanu iznad zadimljenog *coffeeshopa*
s reprezentativnim uzorcima
marokanskog hašiša
(*Tbisla, King Hassan, Caramello, Polm, Zero*)
čiji dim svrdla rasušene daske tavanice
starog holandskog *herenhuisa*,

i pišem ove proste ali istinoljubive
takorekući mim-etične versi za tebe
La Belle Dame Sans Merci,
Beyoncé Giselle Knowles,
čudesna ljepotice.

so this one's for you,
dear Beyoncé,
Honey Bunny,
sweet child of mine,

za tebe božanski skladno i tamnoputo
Dijete sudbine
koje si me tako učinkovito i neopozivo
gotovo biblijski ureklo
između dva teška i mazna
r'n'b poskoka
tvojih sjajnih riđih kovrdža
tako okrutnih i pravičnih
kao šare na gipkom tijelu
nekovrsnog udesnog udava,
koji isto tako može biti
i najobičnija cirkuska životinja
čiji se pravosnažni skrbnici
odazivaju na imena
Orfej & Moira.

KAKO JE ČITAO HITLER

uglavnom slabo
i uglavnom loše.

novine, novine i samo novine.

omiljena mu je tiskovina bila *Der Stürmer*
(„Jurišnik“),
opsceni i sadistički antisemitski tjednik.

još kao klinac u Linzu
gutao je mahom jedino fanzine
o tajanstvenom
„Plavokosom borcu za ljudska prava“,
neizbježnog Karla Maya
i tu i tamo kakav
arijevski drek.

i to je bilo
manje-više
to.

a priznajte da ste očekivali
nešto htonično skaredno mračno strašno?

Lautréamonta ili barem De Sadea,
ako već ne i kakvu solidniju duhovnu razbibrigu
za illuminate-novake.

napornu poput ove
poluprisvojene pjesme.

KREUTZEROVA SONATA

uostalom
ni Kreutzer nikad nije odsvirao,
nekmoli snimio svoju sonatu,
koja doduše
nije bila niti skladana za njega,
već za mulata virtuozu
Georgea Polgreena Bridgetowera,
sina jednog Karibljanina i Poljakinje,
koji ju je naručio od Beethovena
i još onako svježu od tinte
uz ovacije izveo u Beču
potkraj svibnja 1803.,
čitajući drugi stavak direktno iz rukopisa
dok ga je maestro osobno
pratio za klavirom.

ali nedugo prije nego što je Bridgetower napustio grad
Beethoven i on žestoko su se posvađali
po svoj prilici oko neke ženske
i srditi je majstor u zadnji čas
prepravio posvetu
i Violinsku sonatu br. 9 u A-duru (op. 47)
namjesto G.P.B.-u
posvetio Rodolpheu Kreutzeru,
jednom drugom violinistu
koji je pak ostao krajnje indiferentan
prema toj velikodušnoj gesti
i tom glasovitom komadu
koji dan-danas nosi njegovo ime
i koji je Tolstoj iskoristio za naslov
svoje čuvene priče.

je li ovdje riječ o ironiji

koja se nužno javlja kada muze
makar nesvjesno prekorače vlastite ovlasti,

o dokazu o arbitrarnosti imenovanja
umjetničkog djela,

ili pak o ravnodušnosti
nekih ljudi spram vlastita imena
i mjesta u povijesti,

s ove udaljenosti
teško je reći.

izvjesno je tek to
da je stari Ludwig
u svom naputku za izvođenje
pribilježio:

*Sonata scritta in uno stilo molto concertante,
quasi come d'un concerto!*

KAMČATKA

sanjala sam da se Kamčatka
odvojila od kopna i da pluta
oceanom slobodna.

svi mediji su to prenijeli.
(Japancima je preporučeno
da ostanu u kućama.)

trčala sam gradom da te nađem
prije početka sveopće kataklizme,
ali ti si se spremao u kino

s nekim nepoznatim ženama.
jedna od njih mi je ukrala kaput.
bila sam tako nesretna.

svu noć sam vikala.
ali me nitko nije mogao čuti.
kao da sam umrla.

NABOKOV U OPATIJI 1905.

entomologija, dvosupnice,
prsate brucošice, raspored sobe Gregora Samse,
neizlječiva melankolija Karla Čelavog,
Blijeda vatra, Lo, Vera u kostimu
sa srcolikim naočalama, ružni tapeti
hotela u Montreuxu, oznojeni Solženjicin
koji bježi od buržujujske raskoši...
sve to još uvijek daleko je,
jer sad su tu
hiberniraju malo
u Abbaziji
zato što je otac pred cijelom Dumom
osudio Krvavu nedjelju.
on će uskoro nazad u St. Petersburg
a oni za Wiesbaden.
ali najprije će malo iz platnenih ležaljki
gledati smušene galebove.
i more sivo i mramorno
poput kitove lešine.
teta Nathalie upravo ga uzima za ruku
i pokazuje mu neko jebro
tamo negdje u daljini
u pravcu vječne Venecije.
misli ona bit će mali slikar ili čelist,
ili nešto možda još volšebnije,
ali Humbert je već napola majstor sinestezije
i zna da sve uvijek ispadne drugačije
nego što to ruske tetke zamisle.

SAGRADA FAMÍLIA

dok miješáš šećer
s dna šalice
žene pakiraju suvenire
raspela, tanjуре, jaslice, drvena kliješta
za orahe...

Melkior, Gašpar i Baltazar
na magarcima
i bez njih
tonu u mrak
velike kartonske kutije.

pod reflektorima
koji tuku
o žuti raskriljeni kamen
na dvadeset stupnjeva
u prosincu
kroz noć praskaju
petarde.

nema sumnje
dovoljno smo daleko.
ali od čega?
to je pitanje.

ANARHIJA

u alpskoj noći
kompozicija rutinski
dahće na signalu.
Bakunjin
sâm u kupeu
(kako i priliči)
izuva cokule
i kunja.
sanja savršen mjesec
zategnut
kao junkerski obraz
i male lasice
u snijegu
koji redovito
i ne samo u snu
prekriva Petrograd.

U VLAKU ZA CASCAIS

u vlaku za Cascais
vidio si najljepšu djevojku.

maslinaste puti
i oblih grudi
(poput Ornelle Muti)
imala je majicu
Dolce & Gabbana
i držanje Tereze Avilske
dok kontemplira koplje
kojom će je njezin kopljonoša
itd.

ali mora da ju je odbila
Wittgensteinova biografija
u tvojim rukama,
jer najednom se digla
i izašla u Estorilu,
a ti produžio za Cascais
s tužnim uvjerenjem
da si možda propustio
ženu svog
(ili barem nečijeg)
života:

Atlantiđanku lijepu
kao tijelo njenog neuhvatljivog narječja,
sočno i šuškvavo
poput one sambe
onog ljeta na Bohinju
kad ti je bilo osamnaest godina.

i što si mogao?

nastavio si čitati tu prokletu knjigu
s gorkom spoznajom
da su granice tvog jezika ipak
i granice tvog svijeta,
koji je sve što je i slučaj.
poput ovog
što ga ni mrtav ne bi prešutio.

RIBA U MOTANA U JUČERAŠNJE NOVINE

što misli riba umotana u jučerašnje novine?
sigurno neće odmah skočiti
i otpočeti bezrazložnu viku?
možda sanja neprijateljske vrše
i davno iščezle kultove plodnosti?
kao pacijent kojemu su obrijali tjeme
pod masnom lupom, drugu noć
nakon što je potisnuo neželjene događaje,
ono što sad najmanje priželjkuje su nepotrebne
komplikacije; a možda je već sutra polegnu
u smrskani led, ili je vrata trezvenim Hiperborejcima?
možda je upotrijebe u santeriji u Meksiku?
ili je mariniraju na Balearima?
popila je svu vodu, kaže don Jure,
izbužala sve mriže i skočila nazad
među zabranjena međunožja.

p.s. konzilij je mišljenja
da je ovdje ipak riječ o želji da se istraje
u nemogućim simbolima.

NEČUJAM

u Nečujmu
ne postoji riječ - „planeta“.
tamo te ništa ničemu ne uči.
u tri popodne
ukradena misao
otapa se u mreže
hrđu
zaboravljene razgovore.
svaki dan
u isto vrijeme
mudra pjena
napušta odmaralište.

Damir Šodan

Rođen 1964. u Splitu. Pjesnik, prevoditelj, dramski pisac i urednik. Objavio brojne prijevode američkih pjesnika na hrvatski (Carver, Bukowski, Brautigan, Simic, Cohen...). Za dramu *Zaštićena zona* nagrađen je 1. nagradom za ex-Yu dramatičare u Beču (2000), a za burlesku *Chick lit* trećom nagradom na natječaju Marin Držić (2012). Član je redakcijâ časopisa *Poezija* i *Quorum* u Zagrebu. Uvršten je u američku antologiju *New European Poets* (Graywolf Press, 2008), francusku *Les Poètes de la Méditerranée* (Gallimard, 2010) i britanske *World Record* (Bloodaxe, 2012) i *The Hundred Years' War* (Bloodaxe, 2014). Sudjelovao je na više međunarodnih književnih skupova i festivala. Član je HDP-a i hrvatskog PEN-a. Već gotovo dva desetljeća živi i radi kao prevoditelj za Ujedinjene narode u Nizozemskoj.

Objavio: *Glasovne promjene* (pjesme, 1996, 2011), *Srednji svijet* (pjesme, 2001, 2012), *Zaštićena zona/Kain ili njegov brat* (drame, 2002, 2013); *Pisma divljem Skitu* (pjesme, 2009, 2014); *Noć dugih svjetala* (drame, 2009); *Drugom stranom* (antologija suvremene hrvatske "stvarnosne" poezije, 2010); *Café Apollinaire* (pjesme, 2013).

Biblioteka Online

knjiga 113

Damir Šodan

PISMA DIVLJEM SKITU

© 2014 Damir Šodan

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2014, 2015, 2016

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Aleksandra David

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

© stillcost / Fotolia.com

ISBN 978-953-7669-62-1 (HTML)

ISBN 978-953-345-120-6 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-121-3 (PDF)

ISBN 978-953-345-122-0 (MOBI)

Prvo izdanje

HDP, Zagreb, 2009.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba.**

